

ТАКСОНОМЕТРИЧНИЙ ПІДХІД ДО ДІАГНОСТИКИ ПРОБЛЕМНИХ СИТУАЦІЙ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Шавлак Марина Андріївна

**Науковий керівник: Мусієнко Олена Миколаївна, кандидат
економічних наук, доцент**

**Харківський навчально-науковий інститут Державний вищий
навчальний заклад «Університет банківської справи»**

Актуальність дослідження. Динаміка розвитку як вітчизняної економіки, так і безпосередньо банківської системи супроводжується різноманітними процесами, які також супроводжуються наявністю проблемних ситуацій. Процеси діагностики вітчизняної банківської системи займають першочергове значення, у зв'язку з необхідністю чітко та зважено, а також, найголовніше, оперативно реагувати на зміни, що можуть призвести до погіршення ситуації.[2]

Постановка проблеми. З метою проведення діагностики проблемних ситуацій банку слід розуміти, що собою уявляє цей процес та мати відповідний інструментарій здійснення заходів такої діагностики, які спостерігаються у діяльності всієї банківської системи України та, відповідно, несуть загрозу для національної економіки в цілому. Комплексну оцінку стану банківської системи за кількісними ознаками одного або кількох об'єктів можна отримати методами таксономії та агрегування показників.

Викладення основного матеріалу. Одним з індикаторів наявності проблемних ситуацій є фінансова стійкість банку. Тому в роботі пропонується дослідження фінансової стійкості банку у динаміці.

Попередній аналіз вихідних даних для проведення діагностики стану фінансової безпеки банку показав доцільність врахування таких показників стійкості (Табл.1) [3]:

Таблиця 1

Показники для оцінки стійкості банківської установи

Показники		Нормативне значення
Частка високоліквідних активів у загальних активах	X_1	Не менше 0,2
Частка робочих активів у загальних активах	X_2	Не менше 0,7
Частка кредитів у загальних активах	X_3	Не менше 0,6
Співвідношення кредитів і загальних зобов'язань	X_4	Не менше 0,9

Закінчення табл.1

Адекватність капіталу	X ₅	Не менше 0,08
Співвідношення капіталу до зобов'язань банку	X ₆	Не менше 0,5
Частка строкових зобов'язань у загальних зобов'язаннях	X ₇	Не менше 0,5
Частка міжбанківських кредитів у загальних зобов'язаннях	X ₈	Не більше 0,2
Поточна ліквідність	X ₉	Не менше 0,4

Дані для подальшого аналізу розраховані на основі показників фінансової безпеки банків за 2013-2015 рр. , оприлюднених Офіційним Інтернет - представництвом НБУ [3].

За допомогою сучасного таксономічного підходу, алгоритм якого показано на рис.1 проведено дослідження рівня фінансової безпеки та стійкості банківської системи.

Рис.1. Алгоритм використання таксономічного аналізу

Результати дослідження коефіцієнта таксономії (d_i) банківської системи щоквартально за 2013-2015 рр.(табл.2) показали ,що банківська система України мала найвищий показник стійкості у IV кварталі 2013 р.

Таблиця 2

Оцінка стану фінансової безпеки банківської за показником таксономії

	2011	2012	2013
d_i (I)	0,13699	0,34901	0,23854
d_i (II)	0,38487	0,41028	0,13908
d_i (III)	0,37433	0,40469	0,14602
d_i (IV)	0,50133	0,37586	0,00465

У роботі проведено оцінку та аналіз стійкості банківської системи і за допомогою агрегованого показника стійкості.. Згідно з вимогами до нормативних значень, показники X_1 - X_7 та X_9 можна віднести до категорії «більше-краще», і лише один показник X_8 – до категорії «менше-краще». Результати дослідження свідчать про те, що банківська система була найбільш фінансово захищеною і стійкою у IV кварталі 2013 р. [2].

Для наочності сформовано графік динаміки змін коефіцієнта таксономії та агрегованого показника (рис.2).

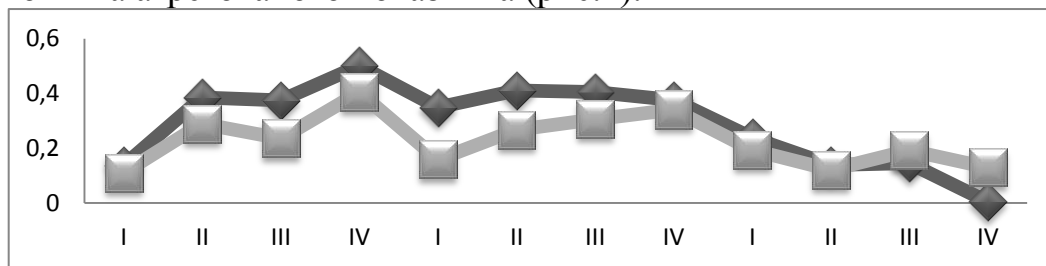

Рис.2. Динаміка коефіцієнта таксономії та агрегованого показника за 2013-2015 рр.

Проаналізувавши графік, можна сказати, що два методи розрахунку коефіцієнтів фінансової стійкості показали однакову динаміку, а це означає, що вони адекватно пояснюють рівень стабільності банківської системи.

Висновки. Визначення стану фінансової безпеки та стійкості банківської системи на основі таксонометричного методу та методу агрегування показників дає змогу ідентифікувати резерви зміцнення фінансової безпеки, з'ясувати поточний стан та визначити потенційні можливості розвитку як усієї банківської системи так і окремої установи.

Проведення діагностики проблемних ситуацій банківської системи сприяє запобіганню та попередженню необоротних кризових явищ, визначення точного діагнозу дозволяє запобігти погіршенню ситуації та запровадити превентивні заходи на основі адекватних та коректних управлінських рішень щодо недопущення негативних тенденцій розвитку банків, банківського сектору, банківської системи та національної економіки в цілому.

Список використаних джерел

1. Кузнєцова А.Я. Антикризове управління в банківському секторі економіки України: стан, проблеми і перспективи : монографія / А.Я. Кузнєцова, В.О. Джулай. – К. : УБС НБУ, 2012. – 202 с. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : www.bank.gov.ua
2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту : <http://www.bank.gov.ua>
3. Самородов Б.В. Аналіз та визначення сутності управління фінансовим розвитком банку / Б.В. Самородов // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – Харків : ХІБС УБС НБУ, 2012. – Вип. 1(12). – С. 66–75.